

Roman

Poštnina plačana v gotovini Številka 2 Din

Naročnina: 1 mesec 8 Din,
1/2 leta 20 Din, 1/2 leta 40 Din,
vse leto 80 Din. — Račun
pošne hranilnice v Ljubljani
štev. 15.393. — Dopisi: „Ro-
man“, Ljubljana, Breg 10-12.

Tednik za vse / Izhaja ob sobotah / Ljubljana, 11. I. 1930 Leto II. - Štev. 2

VSEBINA: P. R.: NEZAKONSKA MATI, roman iz naših dni. — Mille: MOČ NAD ŽIVALMI, črtica. — ZDRAVNIŠKE ANEKDOTE. — Hilgendorff: KONZULOVA SKRIVNOST, kriminalni roman. — PISANE ZGODBICE. — Kranz: SKANDAL V RIU DE JANEIRO, črtica. — SALE. — KAJ OBETA KINO.

NEZAKONSKA MATI

Roman iz naših dni

Napisal P. R.

Prejšnja vsebina:

K Miri, ženi tovarnarja Andreja Lokarja v Zabregu, je skrivaj prišel Ciril Samec, njen bivši zaročeneec, da jo poslednjikrat vidi... Tovarnar ga bežečega obstrelil in opazi Miro, ko vrže za njim poljub. Andrejeva sestrična, sirota Ljuba, vzame Mirino krivdo nase. Lokar jo zatoži ženinu, kapetanu Milanu Stankoviču, da se mu je izneverila. Zavržena po Milanu, z otrokom pod srcem, pobegne Ljuba v Ljubljano. Miro, ki je od gorja zblaznela, so prepeljali v Magistrov sanatorij. Čez nekaj mesecev Ljuba obupa in se zastrupi. Mladi dr. Lipar jo reši; ko Ljuba povije sinka s krivo nožico, jo tolaži, da se bo popravil, ter prevzame trud in troške za otrokovo zdravljenje. Zaljublil se je vanjo, a ona ve, da ne bo Milana nikoli pozabila.

Da bi prihranila dobrotniku muke, se loči od sinka in postane strežnica v vojni bolnici. V Makedoniji so namreč izbruhnili veliki boji s komitskimi tolpami. Enemu izmed naših polkov je pridržen tudi Milan. V njegovi četi služi Tone Skobec, drvarjev sin iz Zabrega. V redovu Lovriču spozna kapetan Cirila Sameca, katerega je takrat v noči obstreljenega pobral na cesti. Ker ga ima za Ljubinega zapeljivca, ga smrtno sovraži. V boju dobi Milan strel v glavo. Lovrič ga reši. Ranjeni kapetan spozna v strežnici Silvi — Ljubo. Razjarjen jo spodi izpred svojih oči. Ljuba odide v drugo bolnico, da ne bi njena navzočnost postala ranjencu usodna.

Milan ozdravi. Tone Skobec, ki umira v sosednji postelji za mrzlico, dobi od doma pismo, v katerem mu oče pripoveduje, kako je tisto usodno noč v tovarnarjevem parku opazoval prizor pod balkonom: neznanec je bil pri gospe, gospodična je vzela sramoto nase! Umirajoči ne more več brati in prosi kapetana, naj

mu prečita pismo. Tako Milan zve, da je Ljuba nedolžna...

Usmiljenka sestra Terezija mu ne more povedati ničesar natančnejšega, ne o Ljubi, ne o njenem otroku. Ve samo, da se bo Ljuba na potu v Niš te dni ustavila v bolnici. Skesan in koprneč pričakuje Milan transporta. Zdaj tudi spozna, da je bilo njegovo sovraštvo do Ivana Lovriča neutemeljeno. Nekega večera transport prispe in Milan govori z Ljubo na griču za bolnico. Toda njegovo kesanje je prepozno. Ljuba se je še v Ljubljani zaobljubila, da usliši dr. Liparja in postane njegova žena, če ji ozdravi otroka. Kapetan jo prosi in rofi, naj ne pahne sebe in njega v nesrečo. Zaman; dala je bila besedo in zastavila najdražje — otroka.

Ponoči šele, ko ne more spat, postane kapetanu očitna vsa neizmernost Ljubinega gorja. In hkrati se zave tudi svoje dolžnosti: Ljubo prosi oprostčenja in ji obljubi, da se ji umakne, da bo laglje prebolela...

Stari Skobec se spet odpravlja na divji lov. Zadnje čase, odkar je zvedel, da mu je sin umrl pri vojaki, nič več ne dela, samo pije in nastavlja zanke. To noč pa gre tudi lovski čuvaj Nosan na prežo. Ni mu treba dolgo čakati.

Tedajci pa je lovski tat zamolklo vzkliknil. Utipal je bil zajca, ki je ležal v travi, ves premočen od dežja. Tiho je segel k ramenu po nahrbtnik, v katerega je spravljaj divjačino.

A da osvobodi zajca iz zanke, je moral imeti obe roki prosti. Zato je položil puško zraven sebe na premočena tla.

Konec cevi se je dotaknil čuvajevih okovanih črevljev...

Nato je jel divji lovec, ki ga je bila najdba popolnoma iztreznila, jemati mrtvega zajca iz zanke.

Med tem, ko je on opravljal svoj posel, je Nosan iztegnil roko in tiho zdrsnil s prsti po cevi.

Kmalu je prišel do napetih petelinov.

Martinova puška je bila preprost, a zanesljiv pihalnik na kapice.

Čuvaj jih je kmalu utipal. Z neskončno opreznostjo je snel drugo za drugo. Ko je za-

čutil obedve v roki, se je oddahnil. Zdaj se mu ni bilo bati ničesar več. Spustil jih je v travo in se mahoma vzravnal.

„Martin,“ je zagrmel, „to pot ste ujetil!“

Lovski tat, ki ga je to nenadno pojavljanje njegovega sovražnika tako presenetilo, da v prvem trenutku niti ni vedel, odkod se je vzela, je odrevenel na mestu in dolgo ni rekel ničesar.

Šele počasi je zavrelo v njem.

„Lopov ti, stari!“ je spravil iz sebe.

„Ne poslabšujte svojega položaja in ne zmerjajte me,“ se je odrezal Nosan. „Že tako vam bo dovolj trda predla...“

A Martin je bil pograbil svojo puško in se spravil na noge.

„Pazil!“ je zagrozil. „Že davno me mika, da bi ti posvetil.“

„Ali pa jaz tebi.“

„Nikar ne bodi hudoben.“

„Nisem hudoben, le svojo dolžnost opravljam; to je vse, kar se imam pomeniti s teboj.“

„Pri tej priči ti upihnem luč, če se ne pobereš s poti!“

Tako govoreč je stopil Martin korak nazaj in vzdignil puško k licu.

„Pazi, Tine,“ je mirno povzel čuvaj, „nikar ne delaj neumnosti. Kesal bi se, a prepozno.“

Ta mirnost je tatu še bolj raztogotila.

„Ali boš molčal, jezik stari?“ je zarjovel. „Poberi se, pravim!“

„Tine Skobec,“ je s povzdignjenim glasom odvrnil Nosan, „zasačil sem te na lovski tatvini in te v imenu zakona vzamem na protokol.“

„Sam si kriv,“ se je zagrohotal divji lovec. „Priporoči svojo dušo vragu!“

Čuvaj je udaril v smeh.

In Martin je sprožil...

Tek! je rekel petelin.

„Zmočila se je v travi,“ je dejal lovski tat, kakor bi se hotel opravičiti. „Zato bo pa druga cev bolj suha.“

Tako govoreč je pritisnil drugič. To pot ni dvomil, da bo čuvaj telebnil kakor od strele zadet.

Tek! je reklo v drugo...

In stari Nosan se je zahohotal na vsa usta:

„Streljajte kolikor vam drago, samo zapomnite si, da ste poizkusili ubiti lovskega čuvaja v izvrševanju njegove službe... Že zdavnaj bi morali sedeti v ječi. Tokrat ji ne uidete! .. Nu, do svidenja.“

„Počakaj, vohun!“

Martin je zgrabil puško za cev in planil proti čuvaju, da bi ga pobil kakor s kijem.

Toda v Nosanovi iztegnjeni roki se je zasvetil samokres.

„Samo še korak, nepridiprav,“ je rekel čuvaj, „pa je po tebi... Moj pihalnik me ne bo pustil na cedilu, kakor je tebe tvoji!“

Martin je obstal. Videl je, da se Nosan ne šali.

„Lahko bi ti vrnil enako za enako,“ je nadaljeval čuvaj, „in te ubil kakor psa. V silobranu sem in nihče mi ne bi mogel očitati. Okolica bi bila rešena nevarnega zločinca... A ljubše mi je, da te kaznujejo drugi. Vrni se domov in pričakuj svoje usode. Lahko noč, Martin!...“

Srdito se smejoč je odkorakal v temo.

Lovski tat je ves prepaden gledal za njim in poslušal pokanje vej, ki jih je čuvaj odmikal pred seboj.

Kakor prabit je stal na mestu. V možganih mu je gorelo. Bilo mu je, kakor da se mora glava zdaj-zdaj razpočiti.

In počasi se je zavedel svojega položaja.

„To pot sem izgubljen,“ je zamrmral, „to je kakor enkrat ena.“

Prepričan je bil, da mu čuvaj ne bo prizanašal. Nekaj mesecev ječe mu je bilo zagotovljenih.

A v tem ga je že izpreletela druga misel, ki je obetala rešitev.

Tovarnar je bil že enkrat ubranil svojemu čuvaju, da ga ni predal pravici. To je storil zato, ker je vedel, da ima Martin orožje, s katerim se lahko maščuje...

Morda bo njegov strah pred skandalom tudi to pot še dovolj močan, da ustavi vso stvar?

Nekoliko potolažen je Martin spravil zajca v malho in krenil proti domu.

III

MASČEVANJE LOVSKEGA TATU

Andrej Lokar je bil pravkar vstal.

Prebil je bil še hujšo noč, nego so bile vobče njegove noči v teh časih. Strašne sanje so ga morile do jutra...

A ne! Izprva niso bile tako strašne... Pred njim so se vrstili dnevi njegove ljubezni in prvi časi zakona... vsa tista štiri leta sreče, miru in zaupanja... Nato pa — joj groza!...

Sanjalo se mu je, da je po naključju stopil v neko sobo in našel tam Miro v naročju mladega človeka, ki jo je objemal in poljubljal kakor iz uma.

Prekledal ju je in planil proti njima, da bi znesel svoj gnev... A bolj ko se je približeval, bolj se je strašni prizor odmikal in izginjal...

Se zdaj je bilo njegovo čelo mokro in vsi živci so mu drgetali od muke teh sanj.

„Strašno, strašno,“ je pomislil.

Tedaj pa je nekdo potrkal na vrata.

„Noter!“ je zaklical tovarnar.

V sobo je stopil sluga in naznanil:

„Čuvaj Nosan je zunaj, gospod, in bi rad v neki nujni zadevi govoril z vami.“

„Prav,“ je dejal Andrej, „recite mu, da takoj pridem.“

„Kaj neki spet hoče stari?“ je zamrmral sam pri sebi. „Gotovo je koga zasačil.“

V naglici se je oblekel in šel v pritličje. Pred hišnimi vrati je zagledal čuvaja, ki se je odkril in ga spoštljivo pozdravil.

„Dobro jutro, oče Nosan. Slišim, da bi radi govorili z menoj?“

„Da, gospod...“

„Ali bo dolgo?“

„I... mislim, da ne preveč...“

„To vas vprašam, ker bi se lahko med razgovorom nekoliko izprehodila po drevoredu.“

Tovarnar se je bal zaprtih sob. V stiskah njegovega srca mu je sveži zrak dobro del; bilo mu je, kakor da postanejo zunaj vse misli vselejše.

Po drevoredu sta krenila na vrt med ozke gredice, polne dehtečih cvetlic, ki so se lesketale v jutranji rosi.

Spotoma je Nosan pojasnil vzrok svojega prihoda.

„Snoči sem zasačil nekega zlikovca.“

„Vi ste pa tudi zmerom na delu, oče Nosan!“

„Kaj hočete, gospod! Taka je služba in če nadziram gozdove, opravljam samo svojo dolžnost.“

„Koliko je čuvajev, ki jim ni mar dolžnosti in rajši ponoči spe, da drugi divjačino kradejo. Vi pa lazite vse noči po hribih in dolinah za divjimi lovci.“

„Takega kova sem pač. Službo imam; drugih muh mi ni mar. A časih doživim tudi zadoščenje. To pot sem prijel nevarnega rokova-

njača, na katerega sem zaman prežal že štiri leta. Gotovo vas je v tem času olajšal za najmanj štiri sto zajcev.“

„A kdo bi bil ta možak?“

„Človek, pri katerem ste že enkrat napravili napako, da ste bili predobri z njim.“

„Skobec?“

„Da, on... Že takrat, gospod, sem vam rekel, že takrat, pa me niste marali poslušati... Predobrega srca ste, gospod, taki ljudje pa to izrabijo... Vedel sem, da jim človek ne sme pokazati usmiljenja. Ali ti ljudje sploh ne vedo, kaj je hvaležnost? Če jim odpustite, se vam na tihem smejejo in začno iznova.“

„Pravite, da ste ga zasačili?“

„Zasačil, gospod, to je prava beseda... Povem vam, kako je bilo.“

Že pred nekaj dnevi sem zvedel, da je nastavil zanko v parku. Sam se je zagovoril; bahal se je vpričo ljudi, da se ne boji ne mene, ne vas, gospod, tudi vašega dobrega imena ne. ‚Dobro‘, sem rekel sam pri sebi, ‚homo videli‘. Nekega jutra sem šel v gozd, da pogledam po zanki. Imel sem srečo in mi ni bilo treba dolgo iskati. Najmanj šest zank je bilo med dvema grmoma. Čakal sem ga v zasedi, prvo noč, drugo. Do zore sem stal na mrazu, a nič se ni zganilo. Lovski tat se je najbrže zbal in se potuhnil. Prav za prav sem bil neumen, da sem ga čakal v tako lepih nočeh, saj bi bil moral vedeti, da je toliko pameten. Poznam Skobca. Tako pasje vreme, kakor je bilo snoči, je kakor nalašč zanj. Zato sem bil trdno prepričan, da pojde pogledat svoje pasti. Ob desetih sem se postavil na prežo. Slučajno se je ravno snoči vjel zajec v zanko. Nekaj časa sem čakal. Ne dolgo; ko je prišel, sem ga prijel.“

„Ali se ni nič branil?“

„Čakajte, gospod, nisem vam še vsega povedal. Ko je vlekel zajca iz zanke, je položil puško na tla, tik zraven mene. Jaz sem pa čepel za drevesom. Počasi sem iztegnil roko in posrečilo se mi je sneti kapice iz obeh nabojev. Posrečilo, pravim, sicer ne bi stal zdajle pred vami.“

„Kaj pravite?“

„Pravim, da je lopov, ko sem ga prijel za vrat, pograbil puško in me hotel ustreliti.“

„Saj ni mogoče!“

„Sveta resnica, gospod! Dvakrat je sprožil, ker pa ni bilo več kopic v nabojih, mu ni nič pomagalo. Če pa ne bi bil prej snel kopic...“

„A kaj ste potlej napravili?“ je vprašal tovarnar in se ustavil.

Tudi čuvaj je obstal. Ves tresoč se od jeze in ogorčenja je dvignil pest.

„Potlej?“ je ponovil, kakor da ni razumel tovarnarjevega vprašanja.

„Da... kaj mislite zdaj storiti?“

„Kaj mislim storiti, gospod? Prva bo, da ga naznanim zaradi lovske tatvine. Obenem ga bom pa tožil tudi zaradi poskušene uboja. Saj boste razumeli, gospod, da mi drugega ne kaže. Že tako ni dosti manjkalo, da se nisem izpozabil in mu pognal svinca med rebra. Zaslужil ga je pošteno. Pa sem si mislil: ali je vredno, da si zaradi takega človeka nakopljem sodnijo na vrat?“

Andrej Lokar je sklonil glavo in se zatopil v misli. Zdajci pa je čudno pogledal Nosanu v obraz in mu rekel z nekam izpremenjenim glasom:

„Čujte, Nosan, nekaj bi vam rekel.“

Lovski čuvaj je že slutil, kaj tare gospoda. Ali to pot je sklenil, da ne odneha.

„Vse vaše želje so mi ukaz,“ je rekel vljudno, a odločno. „Samo ena ne: Temu človeku ne morem prizanesti. Že zadnjič bi ga bila morala doleteti zaslužena kazen, a ste se vi potegnili zanj. Njemu pa še zmerom ni bilo dosti. Zasmehoval me je in pravil okoli, da mu je toliko za mojo tožbo, kakor za lanski sneg. Vsako prizanašanje bi bilo drugim lovskim tatovom samo za pohujšanje. Zasačil sem ga in hotel me je ubiti. Zdaj naj ima besedo pravica, on pa naj pokoro dela za svoje grehe. Vsake stvari mora biti enkrat konec.“

Lovskemu čuvaju se je trgal glas od razburjenja. Tako ni še nikoli govoril s svojim gospodarjem.

„Vkljub temu bi vas prosil, oče Nosan, da ne tožite.“

„Ne morem vam ustreči, gospod Lokar, čeprav sem v vaši službi.“

„Tudi ne, če vam prosim?“

Lovski čuvaj je odgovoril spoštljivo, a odločno:

„Tudi tedaj ne!“

„Nu, če ne marate za prošnje, moram pa drugače govoriti. Ne dovolim vam, da bi Skobca tožili! Ali mar nisem vaš gospodar?“ je skoro proseče silil tovarnar.

„Ste, gospod Lokar. Toda jaz nisem samo vaš čuvaj, ampak tudi čuvar zakonov.“

„Še enkrat vam rečem: ne dovolim, da bi tožili Skobca zaradi škode, ki mi jo je priza-dejal. To vam nič mar. Ali ste me razumeli?“

A Nosan se ni dal ustrahovati.

„Potem pa pripišite posledice samemu sebi,“ se je razsrdil tovarnar.

Staremu čuvaju je bilo hudo, da ga gospod noče razumeti.

„Pet in dvajset let sem čuvaj pri vas. Ali se je kdo mogel pritožiti nad menoj? Službo sem opravljal vestno in redno, to mi boste priznali. Ta služba me je redila, ničesar nimam, s čemer bi se poslej preživil, a vendar vam rečem,“ pri teh besedah je Nosan povzdignil glas, „da rajši pustim službo kakor...“

Tovarnar je molčal. Spet je sklonil glavo in se zamislil.

Kdor ga je videl, je moral uganiti, da bije v svojem srcu hud boj. Videti je moral, da mu je hudo za starim čuvajem. A z druge strani se je bal tožbe, ki mu je z njo grozil Nosan. Mislil je na skrivnost, ki jo hrani lovski tat, skrivnost, ki se je ne bo pomišljal izdati, če pride do tožbe. Sicer se danes ni več toliko bal te skrivnosti, ali...

Dve leti sta že minili, odkar je Ljuba pobegnila... Nihče ni vedel, kaj se je zgodilo z njo. Morda je že umrla? Če lovski tat pove, da je bil neko noč v njeni sobi mož, ki ni bil njen zaročenec, ne bo več taka sramota, kakor bi bilo pred dvema letoma.

In končno; ali mu bodo ljudje verjeli? Ali ne bodo rekli, da si je to na lepem izmislil, samo da se maščuje nad tovarnarjem? Človeku, ki se ni pomišljal dvigniti orožje nad svojega bližnjega, bi bilo to podobno.

Stari čuvaj je spoštljivo snel polhovko z glave.

„Dovolite, gospod, da se poslovim. Z Bogom!“

A Lokar ga je poklical nazaj:

„Nosan!“

Čuvaj se je bil že obrnil. Na gospodov klic je obstal.

Tovarnar se ni mogel odločiti. Bredel je s prsti po bradi in razmišljal.

„Nosan, vaše odpovedi ne morem sprejeti. Ostali boste še dalje moj lovski čuvaj.“

„A tožba?“

„Naj bo, dovolim vam jo.“

„Potem je v redu... Hvala, gospod... Saj nisem mogel misliti, da bi vam bilo več do tega tatu kakor do svojega zvestega čuvaja.“

Andrej ga ni poslušal. Njegove misli so bile druge.

Skobca je trl nemir. Bal se je.

Bil je prepričan, da zadeve ne bodo pollahčili in da mu tovarnar to pot ne bo prizanesel.

Svoji ženi ni povedal, da se je srečal z Nosanom in kaj se je potem zgodilo.

Bil je čemeran in molčeč. Žganja že dva dni ni pokusil. Skoraj vsako uro je stopil iz hiše na hrib in pogledal po cesti, ki pelje v Zabreg in od tam v Bukovje, kjer je najbližje sodišče.

In kadar je zagledal na cesti ljudi, ga je streslo.

Obupen sklep se je porajal v njegovi glavi. Grizel si je ustnice in srepo gledal v daljavo, sam ne vedoč kam.

„Naj pridejo!“ je godrnjal. „Tovarnar me mora rešiti, ali pa izdam vse... vse...“

To jutro je bil še bolj nemiren kakor prejšnji dan. Črne slutnje so ga obhajale.

Ni bil še vrhu hriba, ko je zagledal dve temni piki na beli cesti. Čedalje večji sta postajali.

„Že gredo... Nihče druge ne more biti. Te oznanjevalce nesreče spozna človek že od daleč.“

Njegove besede so veljave dvema orožnikoma, ki sta prihajala po cesti. Zdaj sta zavila na stezo, ki je vodila proti njegovemu domu.

Lovski tat je vedel, da njega iščeta. In vzrok obiska? Skobec se ni povpraševal po njem.

Zaklel je, nato pa se je splazil za grmovjem v gozd.

Odločil se je bil: ne smeta ga dobiti, ne, zdaj še ne. Med tem, ko ga bosta orožnika iskala doma, bo imel dovolj prilike, da stopi do tovarnarja. Prosil ga bo, naj ga reši, ali pa naj vsaj posreduje s svojo vplivno besedo.

NE PREZRITE!

Na prošnjo mnogih zamudnikov pošljemo to številko izjemoma tudi vsem onim, ki doslej še niso poravnali naročnine za minulo četrletje. Opozarjamo pa, da jim bomo morali list s prihodnjo številko brezpogojno ustaviti, če do tlej ne poravnajo zaostanka.

A če gospod Lokar ne bo hotel...? O, tedaj pa gorje mu!... Divji lovec se bo znal maščevati... Odkril mu bo vse, kar ve.

„Kaj bi radi?“ je vprašal Andrej Lokar Skobca, ki je pravkar stopil v njegovo sobo.

„Govoril bi z vami. Zastran tiste zadeve s čuvajem Nosanom,“ je rekel Skobec in vrtil v roki svoj ogoljeni klobuk.

„Naznanil vas je — ne?“

„Preveč sem pil, gospod, in zato nisem bil čisto pri pameti.“

„Pijanost ne more opravičiti vašega dejanja.“

„Vem... Nisem imel prav... Toda vedeti morate, gospod, da sem z Nosanom že dolgo sprt. Ne more me videti živega, in jaz... lagal bi, če bi rekel, da ga imam rad... Zanj je bila prilika kakor nalašč...“

„Ne morem vam pomagati, Skobec.“

„E, gospod, če bi se malo zavzeli zame... Njegov gospodar ste. Res je, da sem se pregrešil. Ne bil bi smel več v vaš park, odkar ste mi prizanesli. A kaj morem za to? V krvi mi je...“

Da, gospod... vsak dan mi je žena branila. Kolikokrat sem rekel sam pri sebi: Ne pojdem več! A kaj pomaga: ko se je zmračilo, me je vselej spet prijelo. Moral sem! Toda zdaj sem ozdravljen, kolnem se vam...! Na žalost je prepozno... Ne, ni še prepozno... ko bi bili tako dobri, gospod... Rekli bi Nosanu, naj molči... Ukazali bi mu, da umakne tožbo.“

„Ne. Ko mi je Nosan povedal, kaj se je zgodilo, sem mu svetoval, naj vas ne naznani, a me še poslušal ni. Še več: celo službo je hotel pustiti. Prijavil vas je državnemu pravdnistvu.“

„Državnemu pravdnistvu?“ se je zgrozil Skobec.

„Da, državnemu pravdnikstvu. Če bi bilo samo zastran lovske tatvine, bi vam bil morda še prizanesel. A vi ste ga hoteli ubiti.“

„Dajte, gospod, da vam povem...“

„Ni treba, vse vem. Ne morem vam pomagati. Sicer pa tudi ne zaslužite.“

Divji lovec se je dotlej kazal mirnega, čeprav so mu prošnje šle le nerade z jezika. Pri poslednjih Andrejevih besedah pa je dvignil glavo in oči so se mu hudobno zasvetile. Z grozečim glasom je vprašal:

„Torej me nočete rešiti?“

„Saj sem vam rekel, da ne morem.“

„Lahko bi kaj ukrenili... Zandarji so mi za petami... Če me dobe, gorje vam!“

„Groziti se upate?“

„Da, gospod,“ se je zarežal tat, Andrej je prebledel.

„Da,“ je ponovil divji lovec, „maščeval se bom...“

Tovarnarja je vznemiril način Skobčevega govorjenja.

„Kaj prav za prav hočete?“ ga je zavrnil. „Slučajno ste bili priča nekega dogodka, ki se mene osebno prav nič ne tiče...“

„Ali mislite, da je samo to?“

Tovarnar ni opazil čudnega naglasa v Skobčevih besedah.

„Tajnost se tiče neke ženske, ki sem jo, misleč da je vredna mojega zaupanja, dvignil iz bede in ravnal z njo kakor z rodno sestro. Izkazalo pa se je, da ne zasluži moje naklonjenosti. Takrat nisem maral, da bi to prišlo med ljudi. Danes mi je vseeno. Ko ste začeli groziti, sem takoj vedel, kam merite. Le izpovejte, kar veste, vaših groženj se ne bojim.“

Divji lovec se je zarežal.

„Za vse, kar sem storil dobrega za vas in vašo družino,“ je grenko povzel tovarnar, „bi smel pričakovati malo več hvaležnosti.“

„Ha, ha,“ se je zasmel tat, „take dobrote, ki vas nič ne stanejo...“

Zdaj je bilo tudi Andrejevega potrpljenja konec. Srdito je skrčil pesti in zavpil:

„Dovolj... Če takoj ne izginete, vas vržem ven! Raztrobite ljudem, kar vas je volja. Sramote ženske, na katero merite, mi že zdavnaj ni več mar. Pognal sem jo iz hiše.“

„Lahko bi bili storili kaj pametnejšega.“

„Dovolj!“ je zakričal tovarnar. „Ven iz moje hiše!“

Srd je kar gorel v njem. Skočil je proti Skobcu.

A Skobec se ni zganil.

„O, saj pojdem... Ne bojte se!... Samo nekaj bi vam še rad povedal. Pri moji veri, nekaj zelo zanimivega! Ne veste še, kakšno je moje maščevanje... Ze dolgo mi je rojilo po glavi...“

Andreja Lokarja je objel nerazumljiv strah. Kaj pomenijo te zagonetne besede? O kakšnem maščevanju govori Skobec? Ali ima za srajco skrito orožje, ki ga bo zdaj, zdaj potegnil proti njemu?

Tat je uganil njegove misli.

„O, ne bojte se,“ je zarežal. „Ne bom vas ubil. O, ne... Z lovskim čuvajem bi bil morda storil tako, ker sem bil pijan... Tudi je bila tista stvar nekaj drugega. Nad vami se ne bom tako maščeval. Z vami imam druge namene. Smrt bi bilo prekratko in premajhno maščevanje. Trpeti morate dolgo... do smrti... Sovražim vas in Skobčevo sovraštvo je strašno. Nikdar me ne boste pozabili.“

Ali je zblaznel? Ali ga je zasmehoval? Groza ga je bilo pogledati.

„Da, trpeti morate... in trpeti boste... O, dobro se godi vam, bogatašem... Vsega imate v izobilju... Samo nečesa vam manjka, nečesa, kar imamo mi, berači...“

Umolknil je in ga zaničljivo pogledal. Mučna tišina je zavladala v sobi.

Skobec je prvi izpregovoril.

„Ženske zvestobe vam manjka!“

Andrej je skočil pokonci. Obraz mu je postal mrliško blede.

„Molči, berač, ali pa pokličem ljudi!“

„Pokličite jih! Še bolje, če me slišijo vaši uslužbenci. Bodo vsaj zvedeli, da ljubi gospa Lokarjeva drugega!“

„Molči! Molči!“ je hripavo viknil Andrej.

Mrzel pot mu je stopil na čelo. Zdelo se mu je, da se odpira pred njim prepad, tako globok, da mu ni moči videti do dna. Moral se je opreti na mizo, da se ni opotekel.

Skobec pa je neusmiljeno nadaljeval:

„Nu, gospod, zakaj ne pokličete uslužbencev?... Bilo bi bolj praznično... Vi ste seveda mislili na drugo skrivnost, kaj ne? Ko

vam povem vse, boste videli, da stvar za vas ni ravno častna. O tisti noči so vam natvezli komedijo, saj vem. A jaz vem še več. Presleparili so vas, in še kako neumno! Za množa vaših let to ni ravno laskavo, nak! Vsak otrok bi bil odkril, da vas vlečejo!”

„Molči, lopov!”

Tovarnar je omahnil. Moči so ga zapuščale, da se je komaj še držal na nogah. Niti toliko ni mogel več, da bi pognal tega človeka, da bi se vrgel nanj, ga zgrabil za vrat in zadržal kakor psa.

Zakaj ni poklical ljudi?

Pierre Mille:

Moč nad živalmi

„Razumeš arabski, res, razumeš?... Ej, ej... potem pa ni treba, da bi mi povedala svoje ime. V vsem Fezu sta samo dve Evropki, ki govorita arabski. Ne poznam ju... vem samo to, da je ena od njih stara, zares stara. Ti si pa mlada... torej ti je ime...”

Španka je brez besede iztegnila laket in obrnila dlan v tla.

„Glej, glej,” se je porogljivo zasmejal Si Ahmed, „celo to ti je znano: naše nemo sporazumevanje z znamenji. Zeliš, da molčim: dobro. A zakaj si prišla?”

„Pravili so mi,” je šepnila Španka, „da si nekoč, ko si bil zaprt...”

„Ko sem bil okovan v verige, da je zdrsnilo z mene železje, če sem hotel. To so ti pravili? Stara stvar! Igračal! Če hočeš, ti pokažem še kaj drugega. Poglej!”

Zažvižgal je. Iz zidu je priskakljala podgana, še ena, tri, poln tučat. Španka se je zgrozila.

„Ali zeliš, da izginejo? Nič lažjega!” Si Ahmed je neslišno zganil ustnice. Podgane so smuknile v svoja skrivališča.

„Tako delajo vsi krotilci kač,” je prezirljivo menila Španka.

„Že mogoče — toda to so navadni glumači, ki nimajo niti pojma o znanosti... Jaz pa imam moč nad živalmi. Nad vsemi! Ali morda zeliš, da kače priklidem? Ne? Morda pa ptice?”

Zbral je svojo voljo in bilo je, kakor bi se z odprtimi očmi pogreznil v sen. In prileteli so vrabci ter posedli na pragu. Prileteli so golobi. In naposled vrane.

„Ali vidiš?”

Spet je dal Si Ahmed znak. Ptice so odletele.

„A žuželke?”

„Zdaj verjameš? O, tudi nekatere žuželke se mi pokoravajo. Na primer pajki. Ne pa muhe, čebele, mravlje, metulji in gosenice. Njim je Alah ustvaril drugi svet. One ne razumejo človeka in človek ne razume njih... A ti nisi zato prišla, da bi te učil. Tudi ne, da bi me v kaki knjigi ovekovečila. Tako delajo krščanske žene, ki pridejo k nam. Ne, ti si prišla...”

Za trenutek je premolknil.

„Prišla si, ker bi se rada osvetila. Ali ne?”

„Ne vem,” je divje vzkliknila Španka.

„A jaz vem. Čitam ti iz duše.”

„Ljubim ga,” je šepnila.

„Ker upaš, da te tudi on še ljubi. Ona druga pa... njo sovražiš!... Položi svojo roko v mojo... izloči vse misli! Predaj se meni!”

Storila je tako. Ahmedov obraz je okamenel. Njegove žive oči so postale mrtve in prazne kakor da so oslepele.

„O n...” je začel pripovedovati, „na njegovem ovratniku sta dva našiva... Plavolas je, brez brade... Ali imam prav?... Lep, zal ljubimec!... A nekaj mesecev te že ne mara več, naveličal se te je... In... počakaj nekoliko... daj, da preštejem... sedemnajst dni ga ni več v hišico pred mestom... Saj ti je znana lista hišica, ne?... In zdaj ona: Svetlo plava. Lepa. In mlada. Mlajša od tebe. Govori drugi jezik: angleški. A ni Angležinja. Prišla je od daleč... iz dežele onkraj morja... Ime ji je... počakaj... vaša krščanska imena so mi tuja... S. I. L. V. I. A... Silvia. Ne motim se. Vsako jutro jezdi ž njo na izlet.”

„Ž njo? Res ž njo?”

„Res!”

„In on? Ali se ne vrne več k meni?”

„Ne!”

„Nikoli več? Tudi takrat ne, če nje... ne bi več bilo?”

„Tega ne vem. Razodevam ti samo sedanjost. Bodočnost je v Alahovih rokah.”

„Tudi ti je ne poznaš?”

„Oni, ki trde, da umejo čitati iz Alahove knjige, so bedaki. Jaz vidim le, kar je. Nisem gospod nad življenjem... Smrt pa je nekaj drugega.”

„Smrt?“

„Ne taji! Prišla si, da zahtevaš smrt od mene! Čigavo? Tudi to vem. Ne njegove. Ker še zmerom upaš... Njena smrt je, po kateri hrepeniš, ljubosumna ženska!“

„Kaj... kaj imaš?“ je zajecjajala. „Ljubavno pijačo?“

„Ne, ne ljubavne pijače, kakor jo imenuješ. Za take stvari so vaši zdravniki preveč premeteni. Oni odpro truplo in odkrijejo, česar nihče drugi ne vidi. Satan je ž njimi... A on je tudi z menoj... Umrla bo naravne smrti...“

Stopila je še bolj k njemu. Njegove besede so postale še tišje.

„Daj mi takoj dve sto durov. Vem, imaš jih s seboj. V bankovcih. Videl sem jih v tvoji torbici, skozi usnje sem jih videl. In sem si rekel: Ni jih zastoj vzela s seboj!... A to še ni dosti. Moj črni suženj Kadir pride potlej k tebi... Potlej, ko bo vse končano. Takrat mu boš dala še dve sto durov. V srebru. Do svidenja!“

„Kaj boš storil?“

„Ali misliš, da bo zate bolje, če ti povem? Nič več ti nimam povedati. Idi... in Alah naj bo s teboj!“

Minili so trije dnevi. Konja sta skokoma pustila most za seboj. Zdaj sta stopala korakoma.

„Zakaj si mi izbral tako krotko žival?“ je rekla Mrs. Silvia Cartwrightova poročniku Perbu.

„Bal sem se, da se ti kaj ne zgodi. Preveč si drzna!“

Poročnikov pogled jo je goreče objel. Krašno dekle! Nič ličila na obrazu, ki se leskeče nalik blede biserovini školjčne lupine. Sinjezelene so njene oči, ki so se še snoči tako strastno upirale vanj. Blažen in ponosen si misli poročnik: „Moja je! Moja!“

Konja jezdita v diru, potem počasneje, nato spet v diru. Jezdeca niti ne opazita, da čepi v dolinici pod njima Si Ahmed, ves v capah. Berač... koliko jih je tod! Toda ta berač dolgo gleda Silvijinega konja. Ali se niso njegove ustnice zganile? Glasu ni iz njih.

A glej! Zakaj je Silvijin konj, ta krotka žival, iznenada prešel v skok? Ali ga je brencelj uklal? Poročnik vzpodbode svojega šarca, da

bi v skoku dohitel spremljevalko. A ona sedi trdno v sedlu in se mu smeje:

„Ne plaši mi konja! Ostani zadaj!“

... Še zmerom zre Si Ahmed ostro za njo. Ob cesti je vrt s kaktovo sečjo. Iznad kaktej se vzpenja mogočna pinja. Ena njenih debelih vej sega skoro do tal.

„O!“

Poročnik je zakričal. Silvijin konj je bil nadoma planil v stran, s srede ceste. Glava jahalke se zadene ob vejo. Brez življenja obleži Silvia na tleh.

„Silvia! Silvia!“

Počena lobanja. Silvia je utihnila za zmerom!

Isti večer je potrkal neki črnc na vrata neke hiše v Fezu. Vstopil je. Ko je odhajal, je imel s seboj težko torbo. V njej je bilo dve sto srebrnih durov...

Zdravniške anekdote

Ameriški prezident Roosevelt je vprašal nekega mladeniča, kaj bi rad postal.

„Zdravnik,“ je odgovoril.

„Zdravnik?“ se je namrdnil prezident, ki mu Eskulapovi učenci niso bili kaj posebno pri srcu. „Zakaj pa ravno zdravnik?“

„Ker je to najpreprostejši in najplodonosnejši poklic,“ je odvrnil mladi mož. „Povsod drugod si človek pridobi denarja šele tedaj, kadar se izkaže, da je njegovo delo dobro. Zdravnik pa dobi vselej plačilo, naj mu bolnik ozdravi ali umre.“

Francoski kralj Ludvik XIV. je vprašal Moliéra, kako je zadovoljen s svojim zdravnikom.

„Veličanstvo,“ je odvrnil pesnik, „kadar sem bolan, mi predpiše zdravila, ki jih ne vzamem — in potem sem spet zdrav.“

Pesnik in zdravnik Gottfried Benn je bil poklican k bolniku, ki se je prej zmerom sam zdravil po receptih, ki jih je pobral v zdravniških knjigah.

„Pazite,“ mu je rekel, „drugače se vam utegne primeriti, da umrete še na kaki tiskovni pomoti.“

KONZULOVA SKRIVNOST

Kriminalni roman

Napisał H. Hilgendorff

Prejšnja vsebina:

Neslišno sem se splazil v hišo konzula Traerja. Nad vse me mika skrivnost njegove železne blagajne. Ne denar, o, ne. Čudak je ta konzul; zakaj pošlje zvečer vso služinčad domov? Kakšna mračna skrivnost obdaja njegovo življenje? Zdaj sem pri blagajni — a tišči mah me oblije svetloba: od kod se je neki vzela konzul? V njegovi roki se blesti revolver. Zakaj me tako čudno gleda? Zakaj nič ne reče? „Roke kvišku!“ Hvala Bogu, vsaj človeški glas! Moral sem sestiti; vzela mi je pištolo iz žepa. „Pod mojo hišo je kanal; kdor pride vanj, ga ne vidi več solnce. Ali bi se radi seznanili z njim?“ Kdo tako govori z vlomilcem? Zakaj ne pozove policije? Morda pa slutiti...? Ne, ne, Bog obvaruj! Ne sme sumiti, da nisem navaden vlomilec. „Ha, ha, ha.“ se zasmem; „kanal? Ta ni slaba!“ Grohočem se na ves glas. Vidim, da mi skoro verjame. A moram mu šele dokazati. „Dokončajte svoje delo; pet minut vam dam časa!“ Pet minut! Komaj, komaj! Blagajna je odprta. „Vzemite kaseto, nagrada za vaš trud.“ Čudno: nagrada vlomilcu? Kakšno zlodejstvo se skriva za tem?

Konzul je videti zadovoljen. „Še malenkost!“ Potegne me na hodnik. Pred nekimi vrati obstane. „Človeka, ki je v tej sobi, morate spraviti s sveta. Vi ali on!“ Umor? Ne, ne! Vstopim: tema. Groza me strese, prižgem svetiljko. Tam... tam na postelji... mlado, lepo dekle. Stopim korak naprej, nazaj ne smem. Dekle se zbudi in že ima v roki drobno pištolo. Konec! Strel! Tema! Žvenket razbitega stekla. Ali sem še živ? Da, še več: neranjen. Proč od tod! Roka me zgrabi za vrat in potegne s seboj. Potem me spusti. Prižgem luč: nikogar. A tam je okno — proč iz te hiše, proč, proč...

5

Zasilno bivališče, kamor se zdaj odpravim, leži nekje gori v severnem delu mesta. Pot me vodi čez temna dvorišča in po tesnih hodnikih; iz nizkih oken, ki moram mimo njih, mi udarja smrad.

Hvala Bogu, da nimajo tod popadljivih psov-čuvajev!

Psi-čuvaji so samo one sence, ki se plazijo vzdolž zidov in s težkimi čevlji glasno in grozeče udarjajo ob tla ter že od daleč oznanjajo:

Mi... prihajamo... v dveh... ram... ta... ta... ram... ta... ta: Policija.

Naposled sem v svojem malem podstrešnem stanovanju. Na vratih je nabit moj poklic: „Krošnjar“.

Pogledam spozi okence. Tam daleč na obzorju že plešejo majhne svetle sence na nebesnem svodu. V sobici pa je še tema in si moram zapaliti svetiljko.

Grom in peklo, kakšna noč je to bila!

Vse me boli, roke so mi krvave. Kje sem se neki ranil? Obračam roke, gledam natanko, a nikjer ne morem odkriti rane ali praske... Res sta mi roki otekli in rdeči... a to je tudi vse.

Pogledam se v zrcalu: obraz mi je utrujen in znojen, toda rane nikjer!

A kaj je to na vratu?

Višnjeve proge mi teko po koži, maroge, debele in otekle... To so odtisi konzulovih prstov! Ne, rane tudi na vratu ni!

Odkod potem ta kri? Od kod?

Zdajci se mi zasveti: ta kri ni moja. Ta kri je nekoga drugega.

A kako je prišla na moje roke?

Mraz me strese in kar ne morem odvrniti oči od temne strjene krvi.

Brž kozarec vode! To mi bo dobro delo. V razburjenju ga preyrnem. Z žvenketom se vsujejo črepine na tla.

Sežem po brisači. Tedaj pa začujem za seboj... tok... tok... tok... Voda je, ki kapa z mize.

In že me vrže spomin nazaj, v konzulovo hišo, v sobo teme... tok... tok... tok... Tišči glas, ki si ga nisem vedel pojasniti.

Bog! Zdaj vem — s smrtno gotovostjo vem: kaplje, ki so padale v oni sobi groze, so bile kaplje krvi.

Nisem bil jaz zadet, nego nekdo drugi. Ni samo žarnice razbil strel — ne, tudi nekega človeka je zadet v življenje! A jaz sem se, ne vedoč, kdaj in kako, ko sem tipaje iskal vrata, omadeževal s to krvjo...

Toda — ali nisem čul tudi neko ječanje?

Seveda!... Bil je nemara poslednji vzdihljaj človeka, ki mu je potekala ura življenja...

A kdo je bil zadet?

Konzul?... Deklica?

Ob misli na to žensko se mi je skrčilo srce. Ali sem bil sokriv njene smrti? Ali je ne vidim nikoli več?

Kako je že to bilo?...

Dva strela sta bila, eden glasen, bobneč, in drugi tišji, a oba s pokom. Toda konzulov revolver ni mogel povzročiti poka, saj je imel zračno pištolo, pištolo, ki strelja neslišno! A vendar sta oba strela počila, prav dobro pomnim. Hudiča! V takih stvareh se vendar spoznam! Tišji pok je bil brez dvoma iz dekličinega revolverja, a glasnejši pok —?

Tu je moral streljati neki tretji!

Kdo je bil ta „tretji“?... in na koga je streljal? Na konzula? Na deklico? Ali pa je morda njega samega zadel strel iz dekličinega revolverja?

In dalje, vse dalje vprašanja:

Ali je ženska vobče streljala nate?

Morda pa je hotela ustreliti onega skrivnostnega „tretjega“? Saj tebe iz tolike bližine sploh ne bi bila mogla zgrešiti!

In spet nova vprašanja:

Zakaj konzul ni streljal?

Ali je morda ustrelil v istem trenutku in se je glas njegovega orožja izgubil v poku drugih revolverjev? Zakaj nato ta grozni molk? Kje je ostal tretji? Kje je ostal konzul?

In še nekaj: Ali je bila roka, ki me je nazadnje zgrabila za vrat, vobče konzulova roka?

Ta vprašanja so me mučila in na nobeno nisem vedel zadovoljivega odgovora. Zašel sem bil v zmešnjavo, iz katere ni bilo izhoda.

Udaril sem po kaseti, povzročiteljici vse nesreče. Vrgel sem jo na tla in jo sunil, da je zletela v kot.

Podrsala se je po sobi, se zadela ob železno peč in obstala. Pokrov se je odprl in iz kasete je nekaj lezlo na dan.

Že sem se pripravil, da jo še enkrat sunem, toda sredi kretnje sem prestal... zakaj tisto rjavo, kar se je svetlikalo iz nje, je bil — bankovec za tisoč mark!

Pobral sem kaseto in jo položil na mizo. Tisočaki... sami tisočaki... Štel sem: pet... deset... dvajset...

Srepa sem se zagledal vanje in bilo mi je, kakor da sanjam.

Ponarejeno... vse ponarejeno! je zakričalo v meni. Ponarejen denar... Pogledal sem

bankovce proti luči, toda bili so tako pristni, kakor so le mogli biti.

Med vsemi temi tisočaki ni bil niti eden ponarejen! In to kaseto mi je bil sam konzul dal!

Za trenutek sem spet zagledal pred seboj njegove zlobne oči in porogljivi usmev, ko mi je rekel:

„... bojim se samo, da vam nagrada ne bo še prevelika...“

S čisto določnim namenom mi je bil konzul dal to kaseto, vedel je, kaj je v njej. Kakšno zlodejstvo je v teh bankovcih?

Zdajci sem začul presunljiv pisk.

Ta pisk mi je bil znan. Bil je pisk, ki se ž njimi sporazumevajo stražniki. In da bi me zdaj nadlegovala policija, mi kar ni hotelo v račun.

Kakor bi trenil, sem se zavihtil skozi okno.

6

„Da,“ je rekel pater James in dvignil svoj blede asketski obraz iznad čaše s sodo vodo, „vse človeško ravnanje in nehanje je slabo že od mladega...“

„Da, strašne stvari se dogajajo!“ je posegel v pogovor mladi tehnik Diener. „Ne vem, ali ste že čitali posebne izdaje jutranjnikov? Konzula Traerja so umorili. Na zlodejski način... In potem si predstavljajte zločinčevu zverinstvo: vam gre in utopi konzula v kanalu, ki teče pod njegovo hišo. A ne samo to: hotel je ustreliti tudi konzulovo rejenko. Rejenko, gospoda moja, ki je, rečem vam, najlepše žensko bitje, kar jih poznam... Da so na svetu taki zločinci!... Brez srca... brez čuvstva... brez usmiljenja za tako šibko, nemočno bitje...“

„Hvala Bogu, še so angeli varuhi: strel jo je samo neznatno oprasnil na glavi, a od izgube krvi se je vendarle onesvestila. To je bila nemara še sreča, zakaj morilec je najbrže mislil, da je mrtva, in se ni več brigal za njo...“

„Bog varuje ljudi, ki so brez pomoči!“ je odgovoril pater Janes Godefroy in pogledal proti nebu. „A konzula, pravite, so utopili?“

„Da, mestni kanal teče ravno pod njegovo hišo in iz Traerjeve vile vodi do njega loputnica. Prav za prav so te posebne dohode h

kanalom prepovedali; Bog vedi, iz kakšne muhe si ga je dal konzul napraviti. Vsekako mu je to postalo usodno.

V kleti se je moral med konzulom in morilec odigrati strašen boj. Morda se je konzul izprva samo onesvestil ter ga je morilec moral zavleči v klet. Tam se je najbrže spet zavedel. Morda se je skušal braniti... Toliko je gotovo, da je boj moral biti strašen. Pred loputnico so našli krvavo in popolnoma raztrgano konzulovo srajco, po tleh so ležale razbite steklenice in zdrobljena posoda. Odkrili so tudi okrvavljeno sekiro, katere so se še držali lasje. Pravijo, da so bili konzulovi lasje.

Na stenah so odkrili krvave odtise prstov. Mislijo, da se je konzul skušal opreti na zid, zakaj v odtisih so spoznali konzulove prste.

Kanal je odvedel konzula s seboj in velika sreča bo še, če bodo kedaj našli njegovo truplo v reki, v katero se kanal izliva, da mu vsaj prirede krščanski pogreb."

„Bog daj,“ je rekel pater in za trenutek skrnil glavo v roke.

„Morilec je seveda pobegnil?“ sem vprašal jaz.

„Ne samo pobegnil, odnesel je vrhu vsega še dvajset tisoč mark, ki jih je vzel iz vlomljene blagajne!“

„Ne bodo mu prinesli blagoslova. Okrvavljen denar je satanov denar. Če ga ne doleti človeška pravica, božja sega preko groba,“ je rekel pater in napravil tako mračen obraz, kakor da bi bila v njem utelešena božja pravičnost.

„Da, prečastiti, toda vprašanje je, ali mu je kaj do tega, kakšna kazen ga čaka po smrti?“ sem vprašal in dobil zato uničujoč pogled iz njegovih oči.

„Kdo je bil prav za prav ta konzul Traer?“ se je zdaj pozanimal Charles Morgan, prvi krmar ladje Imperia.

Ves ta pogovor se je vršil v točilnici ladje Imperia, kjer smo se bili zbrali pred večerjo na pomenek.

„O, mi stanujemo čisto v bližini, le nekaj vil je med njegovo in našo hišo in zato... da, zato ga poznam nekoliko bolje... tako rekoč, kakor drugi... in... zato... poznam tudi njegovo rejenko...“ je zajecel Diener in nagnil vrč, da skrije zadrego.

Mali tehnik je bil namenjen v Južno Ameriko in vse te dni sem opazal na njem neko vznemirjenje, ki ga je zaman skušal skriti. Pa ne, da bi bile oči konzulove rejenke...? Ah, te oči —!

Toda nekaj mi je bilo še zmerom nejasno in zagonetno: tisto nočno doživetje v konzulovi hiši.

Sicer sem tudi jaz čital oni članek v jutranjiku, a razumel sem ga gotovo še manj kakor mali plavolasi zaljubljenec.

Priznati moram: ko sem zvedel za konzulovo nasilno smrt, sem prvi trenutek odrevel. Ali se je to zgodilo po mojem begu? Ali je konzula ubil oni tajinstveni „tretji“?

Ah, nič nisem vedel, vedel sem le, da morilec ni ugrabil kasete — one kasete, ki je bila spravljena kot škatla za smotke v mojem velikem kovčegu in v kateri je bilo še zmerom tistih dvajset hudičevih bankovcev.

Bil sem prepričan, da me policija preganja kot morilca. Če me med vožnjo zaloti, si bo moje potovanje čez morje razlagala kot beg, in če odkrije še zlokobno kaseto, utegnem priti v zelo opasen položaj. Na zunaj sem bil zdaj slikar Axel Svendrup, ki potujem v naučne svrhe v Valparaiso.

Toda kaj je naš zaljubljeni tehnik še povedal o konzulu?

„... bil je velik čudak. Eni so ga imeli za prismojenega, drugi so domnevali še kaj hujšega. Toda bil je človek časti; kdor mu je pogledal v obraz, je videl obraz utelešenega poštenja. Rečem vam, bil je poštenjak od nog do glave. Fej vsem tistim, ki o njem slabo govore! Seveda je imel mnogo nevoščljivcev. In nevoščljivci imajo kačje jezike.“

„Reči moram: meni se ne zdi nič čudnega, da je stanoval v veliki vili popolnoma sam s svojo rejenko. Ob devetih zvečer je morala vsa služinčad zapustiti hišo. Ali je to kaj slabega? Nervoznost, nič drugega! Njemu ni bilo mar, kaj ljudje govore.“

„O njegovem bogastvu so dosti šušljali. Dobro in slabo. Toda povejte mi, ali je kaj pod solncem, o čemer ljudje ne govore slabo? Jaz sem prepričan, da je bila vsaka para, ki jo je imel, pošteno pridobljena... In zdaj je mrtev!“

Tehnik se je zamišljen zagledal v kozarec.

VAŽNO!

Zaradi ogromnih tiskarskih troškov si ne moremo dovoliti luksusa, da bi si kupičili veliko zalogo posameznih števil. Zato prosimo: poravnajte naročnino čim prej za naprej, ker pri določitvi naklade ne moremo računati z neplačujočimi naročniki. Zaostankarji, ne odlašajte! Mi smo vestni nasproti vam, bodite tudi vi točni nasproti nam!

„Bog bodi milostljiv njegovi duši!“ je izpregovoril pater.

„Upajmo!“ mi je ušlo čisto nehote. Spomnil sem se konzulovega prijaznega namena, da me utopi v kanalu.

„Kako to mislite?“ je poskočil mladi tehnik.

„Konzul ni nikoli šel v cerkev...“ sem si nesramno izmislil; nisem si mogel predstavljati, da bi se te morilske oči mogle dobro počutili na takem kraju.

„Njegova dela bodo stehali in če so bila dobra...“ je rekel pater s povzdignjenim glasom in me strogo pogledal.

7

„Gospoda, nikarite se prepirati o bogoslovju!“ je zdajci vzkliknil Charley Remington, mlad oxfordski student, in z zanosom nadaljeval: „Ali boste s tem vrnili lady Aucklandovi biserno ogrlico?“

... ali baronu Liegensteinu listnico?“

„In Saši Tamavi briljantno spono?“

„Ne pozabite Brestrovega demantnega prstana!“

„Sam ga ceni na tisoč funtov. Poklonil mu ga je antpurski maharadža, ko je ustrelil leva, ki ga je napadel.“

„Ali mislite, da je Ria Ritti poskočila od veselja, ko je pogrešila turkizno iglo, ki ji jo je po neki predstavi podaril princ Waleški?“

„Njena spletična Pia mi je razodela, da je gospodična od razburjenja potrgala osem čipkastih robcev!“

„Da, da, niso vsi kakor gospa Antonijevska, ki je samo skomignila, ko je opazila, da ji je nestalo iz ročne torbice dragocenega, z dragulji posejanega cigaretnega toka...“

„Vem: čisto hladnokrvno je prosila dr. Winderwalda, ki je stal zraven nje, za cigareto...“

„Ha, ha, ha...“

„Ali veste, da je Adam Fergus svojemu slugi samo pripeljal zaušnico in potem izigral pi-

kov as, ko mu je javil, da je izginila njegova kratavna igla, na kateri je blestel bajno lep neprecenljiv rubin?... Hladnokrvno je odigral igro in jo dobil. Meni se skoro zdi, da je slugo samo zato oklofotal, ker se ga je drznil zmotiti zaradi take malenkosti... ha, ha, ha...“

„Da, toda pozabili ste povedati, da gospa Antonijevska vendarle ni prišla do svoje cigarete...“

„Kako to?“

„Dr. Winderwald je zaman iskal svojo dozo. Nu, da, človek je raztresen, gotovo si ni ničesar mislil. A naposled se mu je vendarle zasvetilo. Tudi njegova doza je bila izginila brez sledu. A ne samo doza, ž njo vred je odšla k vragu tudi zlata ura, ki jo je imel v telovnikovem žepu: verižica je bila gladko prerezana.“

„Dragocena ura: kazala je dneve, plimo in oseko, lunine izpremembe, vzhod in zahod solнца in kaj vem, kaj še. Bila je pravcato čudo.“

„Gospod Bingström, vam se je lahko smejati, ker vam je bilo do zdaj prizanešeno...“

„Kaj naj ukrene kapetan — ladijski detektiv si puli lase, parobrodska družba brzojavlja grožnje in kletvice in...“

„Bankir Morlander je kakor besen zahteval whisky, da se osvesti. Našel je svoj kovček prerezan, nakazilo za banko v Tennesseeju je izginilo...“

Z velikim zanimanjem sem poslušal pogovore, ki so leteli za točilnico sem in tja. Prav takrat se je v vratih pojavil steward Wimblers, ves zaripel v obraz.

Čudno razburjen je stopil naravnost k strežniku in mu nekaj šepnil na uho. Strežnik je udaril s pestjo po mizi in krepko zaklel; potlej je naglo segel v blagajno. Ko je zagledal debel šop bankovcev in vmes zlate novce, se je olajšan oddahnil. Naglo je preštel in potem pomirjen pokimal z glavo. Wimblers je odšel.

Ljudje so postali radovedni.

„He, točaj, kaj pa je?“

Točaj je bil v vidni zadregi; plaho se je ozrl okoli sebe in zašepetal:

„Ukaz od zgoraj, da pregledamo vse blagajne...“

„Zakaj?“

Strežnik se je sklonil čez mizo. Vse glave so se v trenutku zgrnile okoli njega. V točilnici je mahoma nastala taka tišina, da se je čulo od zunaj bučanje morja.

„Gospoda, pod pečatom najstrožje molčečnosti vam zaupam: pravkar so ugotovili, da je kneginji Alvenslandovi izginil iz skrinjice dragocen nakit, čeprav je sama pazila nanj.“

Točaj je spet pogledal v svojo blagajno in trdneje stisnil ključ v roki.

„Vraga, kako se je to moglo zgoditi? Ali jo je tat napadel?“

„Ne, gospoda, to je ravno najbolj tajinstveno na vsej stvari: nakit je izginil iz skrinjice na zagoneten način, ki ga še niso mogli pojasniti.“

„In kako so tatvino odkrili?“

„Kneginja se je pripravljala, da se preobleče za večerjo. Hotela si je nataktni prstan, ki ga je navadno nosila, in je odprla skrinjico... Lahko si mislite, kako je pogledala, ker je bila prazna! Malo prej je bil pri njej kapetan in ji ponudil, da spravi nakit s skrinjico vred v ladijsko zakladnico. Toda kneginja niti zakladnici ni zaupala in ni dovolila, da bi kdo odnesel skrinjico iz kabine. Pri tej priliki je kapetanu pokazala dragulje.“

V tistem trenutku smo zagledali kapetana, ki je hitel s stewardom Wimblersom mimo odprtih vrat. Prestregli smo samo nekaj besed, toda bilo nam je dovolj.

„Grom in peklo, če vam povem, da se kneginja moti! Jaz nisem bil v njeni kabini. Če ni bil sam satan...“

Z grozo v očeh smo se spogledali.

Na tej ladji se dogajajo čudne stvari. Ali je čarovnik na njej? In pod kakšno krinko? Ali se je morda spravi tudi že na moj kovčeg in kaj je neki rekel, če je zagledal kaseto? Postalo mi je tesno kakor v oni noči v konzulovi vili. Zaradi dogodkov tiste strašne noči sem bil na tej ladji — samo pod drugo krinko. Spet se je vnel boj: krinka proti krinki. Kako se bo končal?

Zaklical sem strežniku:

„Kozarček močnega! Hudiča, človeku je potreben!“

V zakonu je kakor na odru: prizor se vrsti za prizorom.

PISANE ZGODBICE

Ko so bile v modi še kratke večerne obleke, je angleška kraljica Mary nekoč izdala strogo zapoved, da morajo imeti vse dame, ki hočejo biti pripuščene na dvorni ples, dolga oblačila. Dame so se seveda pokorile kraljičini zapovedi in so vse prišle na ples v dolgih krilih. Tedaj je kraljica vprašala kralja, kako mu ugajajo dolga krila.

„Zelo!“ je odgovoril kralj. „Tekstilni industriji ti bodo brez dvoma hvaležni, da si se tako zavzela zanje. Toda, draga, ne pozabi: tudi izdelovalci nogavic imajo pravico do služka!“

Laurencea Sterna, pisca „Tristrana Shandyja“, napadejo na potovanju roparji.

„Sèm z denarjem!“ zakriči eden izmed tolovajev, „ali pa vam pošljem svinca v možgane!“

„Kar ustrel!“ odvrne pokojno Sterne, „dan današnji se dá živeti brez možganov — brez denarja pa ne.“

Roparji so bili menda humoristi; spustili so Sterna in se zadovoljili z nekaj šilingov.

Ko Balzac še ni bil slaven, je nekoč poslal bogatemu pariškemu založniku rokopis svojega novega romana. Založnik je rokopis prečital in se je nad njim tako navdušil, da je takoj sklenil plačati zanj pisatelju tri tisoč frankov. Sédel je v voz in se dal potegniti do Balzacovega stanovanja. Ali ko je zagledal staro in zanemarjeno hišo, v kateri je pisatelj stanoval, je pomislil:

„Človeku, ki prebiva v taki hiši, se bo tudi tisoč veliko zdelo.“

Balzacovo stanovanje je bilo visoko gori pod streho.

„Kdor tako visoko stanuje,“ si je mislil založnik, „bo vesel tudi tisoč frankov.“

A ko je stopil v izbo, ga je presunilo nje siromaštvo. Vsa oprava je sestojala iz ozke postelje in črvice mize.

„Prišel sem,“ je rekel nato, „da vam ponudim tri sto frankov za vaš rokopis.“

Balzac je sprejel.

H. B. Kranz:

Škandal v Riu de Janeiro

Februarska noč je bila. Soparna. Širila je vonj sladkih, opojnih dni. Edino temni obok oblakov je visel nad pragozdom. Bil je kakor orjaški balon, ki plove proti mestu, proti morju.

Po žarko razsvetljenih ulicah je bilo še življenje. Avtomobili so drevili skozi Urugvajsko cesto, obrnili v Largo da Larioca in drseli v eno najlepših ulic, ki se imenuje Rua Gonzales Dies. Zelene, rumene in rdeče reklamne žarnice so razsvetljevale nebo.

V kavarni Colombo, med ogledali in pisano množico, sta sedela za malo mizico Juana da Silva in podporočnik Assiz Villas. Juana je bila stara štiri in dvajset let, podporočnik nekaj več.

Iz ozkih čaš sta srkala goyabo in se smehljala drug drugemu.

General Floriano da Silva je imel važno sejo. Okrog enajste ure je nameraval priti po ženo. Bilo mu je že preko petdeset let. Sicer je bil vojak, ali bolj učenjak nego bojevnik, bolj diplomat nego junak. Ljubil je svojo mlado ženo.

Assiz Villas je bil do nedavnega njegov pribočnik. Pozneje so ga dodelili neki vojni šoli, a vendar ga je bilo še vsak dan videti v družbi lepe Juane. Tudi ponoči. Ves Rio je govoril o tem, samo general je molčal.

Polagoma se je bližal siv avtomobil.

General je sedel v njem.

Med vožnjo skozi ulice so malo govorili. Sele v preddvorju visoke bele stavbe, kjer je stanovala Juana, se je general obrnil k ženi in ji rekel, da seja še ni končana, da se mora zaradi tega vrniti. Prosil jo je, naj mu oprostí. V eni ali dveh urah bo doma. Nato je prosil Villasa, naj med tem zabava ženo.

Juana se je obrnila k njemu in mu rekla: „Škoda, da greš...“

... a mislila je, „Da, prav imajo ljudje... strahopetec si...“

Ura je bila že ena.

Okna so bila na stežaj odprta, a vendar je bilo v sobi soparno.

Villas in Juana sta sedela na nizkem divanu in kadila drobne cigarete.

„Ali misliš, da Floriano kaj sumi? Morda ve... Ljudje toliko govore o naju.“

Villas se je nasmehnil:

„On ne bo temu govoričenju nikoli verjel. Tvoj mož je slabič in strahopetnež...“

„Veš, da sem ga nekdaj ljubila. Ne tako, kakor ljubim zdaj tebe — videla sem v njem očeta, ljubila sem ga z zaupanjem. Občudovala sem ga. In potem... njegove roke! Njegove dobre, blage roke...“

Villas je vstal in si opasal sabljo.

„On ni mož. Mož žene ne osvoji samo, on jo zna tudi držati!“

Prižgal je luč in se ustavil pred dolgim ozkim ogledalom.

Villas je bil mlad in vitek; pravi ljubavnik.

Juana je zaprla oči. Slepila jo je luč.

„Ne, on ni mož,“ je rekla tiho. „On je slepec...“

Villas je obstal pred njo:

„Slepi general! Tako mu pravijo v klubu.“

„Bog ve, ali je ravno slep. Časih se tako bojim... Assiz! Kaj bi se zgodilo, če bi naju presenetil?“

Villas se je samo nasmehnil:

„Iti moram! Do svidenja jutri ob šestih, kakor vedno.“

Juana ga je objela okoli vratu. Prestrašila se je... V njegovih očeh je videla čuden blesk. Besede lahko lažejo, oči nikoli ne! Videla je v teh očeh, da se Assiz Villas boji...

„Ti bi bežal?“ ga je vprašala in roke so ji zdrknile z njegovih ramen.

„Kaj praviš... da bi bežal? O, da bi prišel tisti trenutek, kako bi bil srečen. S tem samokresom bi te branil...“

Juana je opazila v njegovi roki majhen črn samokres.

Tedaj je začula signal avtomobila, ki je bil obstal pred hišo.

Zašepetala je:

„Hitro izgini! Ob tej uri te ne sme najti pri meni!“

Potisnila ga je v sosednjo sobo, se hitro slekla in skočila v posteljo.

Mladi častnik je nekaj časa okleval. Salon je imel samo en izhod, ki je vodil na glavno

stopnišče. Toda zakaj naj bi se bal? Ali naj ga je strah tega slepo zaljubljenega starca? Cloveka, ki se razume samo na vojne načrte! Kaj se mu more zgoditi, če ga general najde v svojem stanovanju? Še sumil ne bi ničesar. Slep general slepo veruje v zvestobo svoje žene...

In Villas je šel počasi proti vratom.

A tisti mah so se vrata odprla: general!

Smehljaj se je:

„Se vedno tukaj, Villas?“ je ljubeznivo rekel in prijel mladega častnika za roko. „Kako ste zabavali Juano? Vem da ne more spati v teh soparnih nočeh. Tudi jaz ne morem, verujte mi! Ali hočete, da popijeva čašo vina? Povedali mi boste, kaj je novega. Seveda moram prej še pogledati in pozdraviti Juano.“

Šel je v sosednjo sobo. Luč je zasvetila, a samo trenutek.

General se je vrnil.

„Spi... spi kakor dete... O, vi ste mladi ljudje! Vi se ne zavedate, kaj je to, mladost...“

Težak kamen se je odvalil Villasu s srca. Nenadoma je opazil v generalovi roki svoj samokres, ki ga je bil pozabil v Juanini sobi.

Že je odprl usta, kakor da hoče nekaj reči, a general ga je prehitel.

„To je vaš revolver, kaj? Gotovo ste ga posodili Juani, ker se ponoči tako boji...“

General se je igral z orožjem. Cev je bila namerjena na Villasove prsi.

Villas je odskočil in hotel iztrgati generalu samokres iz roke.

Ta se je zavzel:

„Kaj vam je?“

„Samokres,“ je zajecjal Villas v smrtnem strahu, „pazite... nabit je...“

To je bilo vse, kar je mogel reči.

Nato je počil strel.

Villas se je zgrabil z levo roko za prsi, nato se je zgrudil na tla.

General je obstal kot vkovan. Neka bolelost mu je grizla mozeg. Nesrečen slučaj. Nesrečen slučaj, ki je stal mladega podporočnika življenje. In on je bil kriv njegove smrti. Ne, morda še ni bilo prepozno. Poskušal je telefonirati zdravniku.

„Floriano!“

Juana je stala med vrati.

Pogledala je najprej moža, potem ljubčka, ki je ležal na tleh.

General je zašepetal:

„Juana... Strašna nesreča...“

Toda mlada žena ga ni poslušala. Prišla je počasi k njemu in se zazrla vanj s svojimi krasnimi, zdaj tako čudnimi očmi. Take še ni bil videl. Pobesil je glavo.

„Floriano, ali mi moreš odpustiti? Varala sem te... Da... ali ljubila ga nisem, prisežem, ti! Vzela sem ga samo zato, ker sem mislila, da si ti slab, da si slep...“

Molčal je.

„Floriano, ali mi moreš odpustiti...?“

„Juana!“

„Čuj me, Floriano! Zdaj vem, da ljubim samo tebe. Ti nisi slep! Ostal si močan, dokler ni prišel tvoj čas. In zdaj si se osvetil. Ti si pravi mož! A on? On bi bil pobegnil, če bi bil le slutil, da ti kaj sumiš...“

Tuji glasovi so se začuli na hodniku.

„Prihajajo, da te odpeljejo v ječo. Čakala te bom. Čakala tako dolgo, dokler se ne vrneš k meni. Ljubim te, ljubim te, ker si močan!“

Vrata so se odprla.

Vojak je vstopil.

Obstal je in vojaško pozdravil.

Nekaj časa je bilo vse tiho.

Nato je stopil general z odločnimi koraki k vojaku in rekel:

„Aretirajte me! Ustrelil sem podporočnika Villasasa, ker sem mislil, da me vara z mojo ženo.“

Profesor: „Poglej, kako sem se že poboljšal. Nocoj prvič nisem pozabil dežnika v kavarni!“

Žena: „Seveda! A z doma si šel s palico!“

„Ali veš, kam pridejo taki dečki, ki ne spravljajo denarja v hranilnik?“ je strogo rekel oče.

„V kino!“ je brez premišljanja odgovoril paglavec.

„Ko sem ga vprašala, koliko let mi prisodi, je rekel štirideset. Seveda sem mu takoj obrnila hrbet!“

„Prav si storila! Jaz tudi ne prenesem prilizovanja!“

KAZ OBETA KINO

ELITNI KINO MATICA

LATINSKA ČETRT (Quartier Latin) je izvrsten film, poln prekrasnih slik in prizorov. V glavnem obaravnava stari, večno lepi motiv, ki ga je obdelal že sloviti Puccini v operi „Bohème“; samo da tu ne gre za ono nežno sentimentalno ljubezen med pesnikom Rudolfom in šiviljo Mimi. Avtor filmskega manuskripta Maurice Dekobra je dejanje presadil v sedanjo dobo; glavna junaka sta mlada studentka in imovit milijonarjev sin. Romantika Montmartra in Montparnassa je zlita v harmonični motiv studentovskega življenja. Carmen Boni v glavni vlogi je obdana s sladkim čarom nežnosti, njen elegantni partner Svetislav Petrovič pa je prav v tem filmu še posebno na višini.

Spored prihodnjih dni: **SESTRA MARIJA**, v glavnih vlogah Irlis Arlan in Werner Pittschau.

Predstave ob 4., 6., 8. in 9. — Telefon 21-24.

KINO LJUBLJANSKI DVOR

Najnovejši film Olge Čehove se imenuje **ZENA V PLAMENU**. V originalni in docela moderno-čuvstveni zamisli režiserja Maxa Reichmanna je velika umetnica Olga Čehova ustvarila umetnino, kakor doslej še nobena ruska umetnica. Igra Olge Čehove je visoka pesem ženske ljubezni, ki s svojimi dejanji samo gradi in nikoli ne podira. Ona odpušča in ljubi z ljubeznijo, ki omehča še tako trdo srce, ona vidi v človeku — Človeka. — Film bo predvajal kino Ljubljanski Dvor od sobote 11. januarja dalje.

Za prihodnje dni ima kino Ljubljanski Dvor na svojem bogatem sporedu izborna režirani film **NA ZAPADU NIČ NOVEGA** po Ericha Remarqua romanu „Im Westen nichts Neues“, ki je zbudil po vsem kulturnem svetu ogromno zanimanje.

Predstave ob 4., 7., 8. in 9. Telefon 27-30. Prosimo, da si vstopnice pravočasno rezervirate.

KINO IDEAL

VELEMESTO. V glavnih vlogah Anita Dorris in Hans Mierendorf. — **JAZ GREM V MAXIM**... V glavni vlogi Nikolaj Rimski.

Predstave ob 4., 6., 8. in 9.

„Torej, obtoženec, ali zdaj priznate krivdo?“

„Ne, gospod sodnik. Govor gospoda zagovornika je tudi mene prepričal, da sem nedolžen.“

Priporočamo modni salon
Alojzij Lombard
za gospode in dame
Ljubljana, VII., Celovška c. 53

Agfa
Kodak
Zeiss-Ikon
Voigtländer

Foto
kino
aparati

Stalno v zalogi
foto-materijal

Janko Pogačnik

Ljubljana
Tavčarjeva ulica šte. 4.

Ni treba, da si lepa že po naravi,

negovati se pa moraš. Nega je dolžnost! Dobro negovan obraz dvigne samozavest in razveseljuje okolico. Mladostni čar se podaljša za mnogo let, če se pravilno goji polt.

Redna skrbna nega kože

in primerna pravilno uporabljena kosmetička sredstva, kakor predpisuje moderna kozmetika, to je potrebno. — Najrazličnejše načine negovanja v vsej današnji popolnosti izvršuje

I. Institut za moderno kozmetiko

ki se nahaja

Dvořakova ul. št. 3 II (hiša Obnove-Tönnies)

Odstranjuje nečistoče obraza, ogrce, nadležne koccine, starostne gube, vrasce itd.

Le pri

**Josip
Petelinc**
Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi

kupite najboljše in najtrpežnejše šivalne stroje za dom, obrt in industrio znamke

Gritzner

ter švicarske pletilne stroje znamke

Dubied.

Velika izbira galanterijskega, modnega blaga in vseh potrebščin za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje i. t. d.